

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΣΚΡΑΜΠΛ
Α.Μ. ΠΡΩΤ/ΚΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 10483
ΤΡΙΑ ΠΛΑΤΑΝΙΑ 12 – ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Α.Φ.Μ. 997224100 – Δ.Ο.Υ. Ε΄ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 802 / 11.08.2024

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ «ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Β΄ ΦΑΣΗΣ» ΠΡΟΣ ΤΟ «ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ» ΚΑΙ Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ – ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ Τ.Ε.Γ. (11/08/2024)

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 608

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.) το ρ. εισβάλλω συνοδεύεται από την ένδειξη Ρ40, η οποία παραπέμπει στο κλιτικό υπόδειγμα του ρ. βάλλω, τόσο στην ενεργητική φωνή Ρ40α, όσο και στην παθητική Ρ40β (βλ. φωτ. 1).

ει|σβάλ|λω (εισβάλλω) P40 **1** (για κράτη) κάνω εισβολή: το 1974 οι Τούρκοι εισέβαλαν στην Κύπρο **2** εισέρχομαι (κάπου) με ορμή: το πλήθος εισέβαλε στο γήπεδο

P40α σύνθετα του βάλλω [με προθέσεις που παραμένουν αμετάβλητες: προ-, εισ-, περι-, προ-, υπερ-]							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ.	προ-βάλλω (ομοίως εισ- / περι- / προ- / υπερ-βάλλω)	προ-βάλλεις	προ-βάλλει	προ-βάλλουμε	προ-βάλλετε	προ-βάλλουν(ε)
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	προ-έβαλλα	προ-έβαλλες	προ-έβαλλε	προ-βάλλαμε	προ-βάλλατε	προ-έβαλλαν / προ-βάλλανε
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα προ-βάλλω	θα προ-βάλλεις	θα προ-βάλλει	θα προ-βάλλουμε	θα προ-βάλλετε	θα προ-βάλλουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα προ-βάλω	θα προ-βάλεις	θα προ-βάλει	θα προ-βάλουμε	θα προ-βάλετε	θα προ-βάλουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω προ-βάλει	θα έχεις προ-βάλει	θα έχει προ-βάλει	θα έχουμε προ-βάλει	θα έχετε προ-βάλει	θα έχουν(ε) προ-βάλει
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	προ-έβαλα	προ-έβαλες	προ-έβαλε	προ-βάλαμε	προ-βάλατε	προ-έβαλαν / προ-βάλανε
	ΥΠΟΤ.	προ-βάλω	προ-βάλεις	προ-βάλει	προ-βάλουμε	προ-βάλετε	προ-βάλουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		πρό-βαλε			προ-βάλετε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω προ-βάλει	έχεις προ-βάλει	έχει προ-βάλει	έχουμε προ-βάλει	έχετε προ-βάλει	έχουν(ε) προ-βάλει
	ΜΤΧ.	έχοντας προ-βάλει					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα προ-βάλει	είχες προ-βάλει	είχε προ-βάλει	είχαμε προ-βάλει	είχατε προ-βάλει	είχαν(ε) προ-βάλει

P40β σύνθετα του βάλλομαι [με προθέσεις που παραμένουν αμετάβλητες: προ-, εισ-, περι-, προ-, υπερ-]							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ.	προ-βάλλομαι (ομοίως περι- / προ-βάλλομαι)	προ-βάλλεσαι	προ-βάλλεται	προ-βαλλόμαστε	προ-βάλλεστε	προ-βάλλονται
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	προ-βαλλόμουν(α)	προ-βαλλόσουν(α)	προ-βαλλόταν(ε)	προ-βαλλόμαστε / προ- βαλλόμασταν	προ-βαλλόσατε / προ- βαλλόσαταν	προ-βάλλανταν
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα προ-βάλλομαι	θα προ-βάλλεσαι	θα προ-βάλλεται	θα προ-βαλλόμαστε	θα προ-βάλλεστε	θα προ-βάλλονται
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα προ-βληθώ	θα προ-βληθείς	θα προ-βληθεί	θα προ-βληθούμε	θα προ-βληθείτε	θα προ-βληθούν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω προ-βληθεί	θα έχεις προ-βληθεί	θα έχει προ-βληθεί	θα έχουμε προ-βληθεί	θα έχετε προ-βληθεί	θα έχουν(ε) προ-βληθεί
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	προ-βλήθηκα	προ-βλήθήκες	προ-βλήθηκε	προ-βλήθήκαμε	προ-βλήθήκατε	προ-βλήθηκαν / προ- βλήθηκαν
	ΥΠΟΤ.	προ-βληθώ	προ-βληθείς	προ-βληθεί	προ-βληθούμε	προ-βληθείτε	προ-βληθούν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.					προ-βληθείτε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω προ-βληθεί	έχεις προ-βληθεί	έχει προ-βληθεί	έχουμε προ-βληθεί	έχετε προ-βληθεί	έχουν(ε) προ-βληθεί
	ΜΤΧ.	προ-βεβλημένος, -βεβλημένη, -βεβλημένο					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα προ-βληθεί	είχες προ-βληθεί	είχε προ-βληθεί	είχαμε προ-βληθεί	είχατε προ-βληθεί	είχαν(ε) προ-βληθεί

Συνεπώς, αφού η ένδειξη είναι Ρ40 και όχι Ρ40α, ο αναγνώστης συμπεραίνει ότι υφίσταται και παθητική φωνή (εισβάλλομαι, εισβαλλόμεουν, εισβλήθηκα, εισβληθώ, εισβεβλημένος κτλ.).

Η τριμελής επιτροπή β΄ φάσης (ΤΕΒ΄) θεωρεί ότι σε πραγματολογικό επίπεδο δεν υφίσταται η παθητική φωνή του ρ. εισβάλλω και υποθέτει ότι μάλλον πρόκειται για λάθος εκ παραδρομής του λεξικογράφου. Συμφωνείτε με την ΤΕΒ΄;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι, συμφωνούμε

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 609

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), δίπλα στο ρ. μαζεύω λημματογραφείται και το (λαϊκ.) μαζώνω, που συνοδεύεται από την ένδειξη Ρ12α, η οποία παραπέμπει στο κλιτικό υπόδειγμα του ρ. ντύνω, έντυσα (βλ. φωτ. 1).

μα|ζεύ|ω P5 κ. (λαϊκ.) **μαζώνω** P12a (μόνο στη σημ. «συγκεντρώνω») **1** συγκεντρώνω, φέρνω πράγματα μαζί: - τη σοδειά / τα κομμάτια του σπασμένου βάζου ||

P12a ντύνω							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	ντύνω	ντύνεις	ντύνει	ντύνουμε	ντύνετε	ντύνουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		ντύνε			ντύνετε	
	ΜΤΧ.	ντύνοντας					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	έντυνα	έντυνες	έντυνε	ντύναμε	ντύνατε	έντυναν / ντύνανε
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ντύνω	θα ντύνεις	θα ντύνει	θα ντύνουμε	θα ντύνετε	θα ντύνουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ντύσω	θα ντύσεις	θα ντύσει	θα ντύσουμε	θα ντύσετε	θα ντύσουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω ντύσει	θα έχεις ντύσει	θα έχει ντύσει	θα έχουμε ντύσει	θα έχετε ντύσει	θα έχουν(ε) ντύσει
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	έντυσα	έντυσες	έντυσε	ντύσαμε	ντύσατε	έντυσαν / ντύσανε
	ΥΠΟΤ.	ντύσω	ντύσεις	ντύσει	ντύσουμε	ντύσετε	ντύσουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		ντύσε			ντύστε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω ντύσει	έχεις ντύσει	έχει ντύσει	έχουμε ντύσει	έχετε ντύσει	έχουν(ε) ντύσει
	ΜΤΧ.	έχοντας ντύσει					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα ντύσει	είχες ντύσει	είχε ντύσει	είχαμε ντύσει	είχατε ντύσει	είχαν(ε) ντύσει

P10a ταράζω							
ΧΡΟΝΟΣ	ΕΓΚΛΙΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΟ					
		εγώ	εσύ	αυτός	εμείς	εσείς	αυτοί
ΕΝΕΣΤ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	ταράζω	ταράζεις	ταράζει	ταράζουμε	ταράζετε	ταράζουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		τάραζε			ταράζετε	
	ΜΤΧ.	ταράζοντας					
ΠΑΡΑΤ.	ΟΡΙΣΤ.	τάραξα	τάραξες	τάραξε	ταράξαμε	ταράξατε	τάραξαν / ταράξανε
ΜΕΛΛ. ΕΞΑΚ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ταράζω	θα ταράξεις	θα ταράξει	θα ταράξουμε	θα ταράξετε	θα ταράξουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΤΙΓΜ.	ΟΡΙΣΤ.	θα ταράξω	θα ταράξεις	θα ταράξει	θα ταράξουμε	θα ταράξετε	θα ταράξουν(ε)
ΜΕΛΛ. ΣΥΝΤ.	ΟΡΙΣΤ.	θα έχω ταράξει	θα έχεις ταράξει	θα έχει ταράξει	θα έχουμε ταράξει	θα έχετε ταράξει	θα έχουν(ε) ταράξει
ΑΟΡ.	ΟΡΙΣΤ.	τάραξα	τάραξες	τάραξε	ταράξαμε	ταράξατε	τάραξαν / ταράξανε
	ΥΠΟΤ.	ταράξω	ταράξεις	ταράξει	ταράξουμε	ταράξετε	ταράξουν(ε)
	ΠΡΟΣΤ.		τάραξε			ταράξτε / ταράξτε	
ΠΑΡΑΚ.	ΟΡΙΣΤ. / ΥΠΟΤ.	έχω ταράξει	έχεις ταράξει	έχει ταράξει	έχουμε ταράξει	έχετε ταράξει	έχουν(ε) ταράξει
	ΜΤΧ.	έχοντας ταράξει					
ΥΠΕΡΣ.	ΟΡΙΣΤ.	είχα ταράξει	είχες ταράξει	είχε ταράξει	είχαμε ταράξει	είχατε ταράξει	είχαν(ε) ταράξει

Συνεπώς, αφού η ένδειξη είναι Ρ12α και όχι Ρ10α ταραζώ, τάραξα (βλ. φωτ. 1), ο αναγνώστης συμπεραίνει ότι ο χαρακτήρας στο αοριστικό θέμα είναι -σ- και όχι -ξ- (μάζωσα, μαζώσω, μαζώστε κτλ.).

Η τριμελής επιτροπή β' φάσης (ΤΕΒ') δεδομένου ότι α) στο ΛΝΕΓ (Μπαμπ.) το μαζώνω είναι υπολήμμα χωρίς να δίδεται αόριστος και β) στα λεξικά Κριαρά, Γούλα, Δημητράκου, Τριανταφυλλίδη, Χρηστικό Ακαδημίας ο αόριστος είναι μάζωξα, υποθέτει ότι μάλλον πρόκειται για λάθος εκ παραδρομής του λεξικογράφου. Συμφωνείτε με την ΤΕΒ' ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι, συμφωνούμε

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 610

Στο ΧΛΝΓ (Ακαδ.), μέσα στο ερμήνευμα του λ. τσιτακισμός, λεξικογραφούνται και οι λέξεις τσήπος και παιδάτσι (βλ. φωτ. 1).

τσιτακισμός τσι-τα-κι-σμός ουσ. (αρσ.): ΓΛΩΣΣ.
ιδιωματικό γλωσσικό φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο το "κ" προφέρεται ως "τσ" και το "γκ" ως "τζ" μπροστά από [e] ή [i] είτε βρίσκεται στην αρχή της λέξης, π.χ. και > τσαι, κήπος > τσήπος είτε στην κατάληξη, π.χ. παιδάκι > παιδάτσι. Βλ. -ισμός.

Η τριμελής επιτροπή β' φάσης (ΤΕΒ') θεωρεί ότι α) «μάλλον στέκουν καθώς είναι ιδιωματικές λέξεις που παραμένουν δόκιμες σε κάποια μέρη της Ελλάδας (όπως ίσως και το ΠΓΙ να ανήκει σε αυτήν την κατηγορία)» και β) «κλίνουμε προς την αποδοχή μόνο των τύπων που καταγράφονται στα λεξικά. Δεν ξέρουμε αν μπορούμε να βασιστούμε σε έναν υπάρχοντα όρο αποδοχής».

Σας παρακαλούμε να επιλέξετε μία από τις τρεις παρακάτω απαντήσεις:

A. Οι λέξεις ΤΣΗΠΟΣ και ΠΑΙΔΑΤΣΙ να είναι αποδεκτές μαζί με όλους τους κλιτικούς τους τύπους (ΤΣΗΠΟ, ΤΣΗΠΟΥ, ΤΣΗΠΕ, ΤΣΗΠΟΙ, ΤΣΗΠΩΝ, ΤΣΗΠΟΥΣ, ΠΑΙΔΑΤΣΙΑ)

B. Οι λέξεις ΤΣΗΠΟΣ και ΠΑΙΔΑΤΣΙ να είναι μεν αποδεκτές, χωρίς όμως τους υπόλοιπους τύπους (σαν να είναι άκλιτες).

Γ. Οι λέξεις ΤΣΗΠΟΣ και ΠΑΙΔΑΤΣΙ να μην είναι αποδεκτές.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Το Γ.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 611

Στον πρόλογο του ΧΛΝΓ (Ακαδ.), αναφέρεται ότι «Στα ρήματα καταγράφονται οι συχνότεροι τύποι, συνήθως στο πρόσωπο στο οποίο εμφανίζονται» και ότι «Σε αντίθεση με άλλα λεξικά, ορισμένα ρήματα λημματογραφούνται στο γ' πρόσ. λόγω της μεγάλης στατιστικής συχνότητάς τους σε αυτόν τον τύπο, και όχι στο α' πρόσ., π.χ. εμπίπτει και όχι εμπίπτω» (βλ. φωτ. 1).

με την κλίση πληροφορίες επειδή υπάρχουν στις πρωτότυπες λέξεις. Στα ρήματα καταγράφονται οι συχνότεροι τύποι, συνήθ. στο πρόσωπο στο οποίο εμφανίζονται: παίζω (μτβ. κ. αμτβ.) {έπαι-ξα, παί-ξει, παί-χτηκε, (λόγ.) -χθηκε, -χτεί (λόγ.) -χθεί, παίζ-οντας, -όμενος, παι-γμένος}. Σε αντίθεση με άλλα λεξικά, ορισμένα ρήματα λημματογραφούνται στο γ' πρόσ. λόγω της μεγάλης στατιστικής συχνότητάς τους σε αυτόν τον τύπο, και όχι στο α' πρόσ., π.χ. εμπίπτει και όχι εμπίπτω.

Με αυτό ακριβώς το επιχείρημα η τριμελής επιτροπή α' φάσης ενέκρινε στο πόρισμα όλα τα πρόσωπα των ρ. αυτοιάται, ιάται, ισαπέχει, καταφύεται, κουδουνίζει, κουδουνά, μετράται, μπλεδίζει, νευρώνει, νευρώνεται, πτύσσεται, τρεμίζει, υποδηλοί, στα οποία ο λεξικογράφος δεν έχει βάλει καμία απολύτως επισήμανση του τύπου «τριτοπρόσ.» (όπως δηλαδή έχει βάλει στα ρ. αληθεύει, επέστη) ή «απρόσ.» (όπως δηλαδή έχει βάλει στα ρ. απόκειται, βολεί, δει, είθισται, εναπόκειται, εναπομένει, ενδέχεται, επείγει, κακοφαίνεται, μαθεύεται, πρέπει, πρόκειται, σουρουπώνει, συμφέρει κ.ά.).

Επισημαίνεται ότι χιλιάδες άλλα ρήματα στο λεξικό αυτό λημματογραφούνται μόνο στο γ' πρόσωπο, αλλά ελλείπει σχετικής επισήμανσης τα κλίνουμε σε όλα τα πρόσωπα. Ίδου μόνον ένα μικρό δείγμα: αλυχτά, βελάζει, μηρυκάζει, αναβλύζει, αναβρύζει, αναβράζει, αναδασώνεται, υλοτομείται, θερίζεται, αλωνίζεται, αλατίζεται, αναδιπλασιάζεται, αναθρώσκει, ανακύπτει, αναλογεί, αναμηρυκάζει, αναρροφά, αναρχείται, ανατέλλει, αναφαίνεται, αναφλέγει, αναφύεται, ανδροκρατείται, ανθεί, ανθίζει, ανθοβολεί, ανθοφορεί, αντανακλά, ανταριάζει, ανταρεύει, αντενδείκνυται, αντηχεί, αντιβαίνει, αντιβουίζει, αντιβοά, αντικαθρεφτίζει, αντικατοπτρίζει, αντίκειται, αντιλαλεί, αντιφεγγίζει, αντιφέγγει, απαγκιάζει, απαγκειάζει, απάδει, απαστράπτει, απεκκρίνει, απηχεί, αποβαίνει, αποδημεί, απολείπει, απολήγει, απορρέει, αποφέρει, άπτεται, αραχνιάζει, αργοκυλά, αργοσαλεύει, αρκεί, αρμόζει, άρχεται, αστικοποιεί, αστράφτει, αστυνομοκρατείται, ατροφεί, αυτοαναφλέγεται, αυταναφλέγεται, αυτοιάται, αυτορυθμίζεται κλπ.

Στο λεξικό αυτό λημματογραφείται (με την κεφαλή στο γ' ενικό) και το ρ. «τροχάζει» (βλ. φωτ. 2).

τροχάζει τρο-χά-ζει ρ. (αμτβ.) {συνήθ. στο ενεστ. θ.} (λόγ.): (κυρ. για άλογο) **καλπάζει ελαφρά, με τροχασμό: Ο ίππος ~ περήφανα. Βλ. τριποδίζει.**
[< αρχ. τροχάζω]

Η τριμελής επιτροπή β' φάσης (ΤΕΒ') θεωρεί ότι όπως και όλα τα άλλα, έτσι και αυτό το ρήμα θα πρέπει να κλίνεται στον παρατατικό σε όλα τα πρόσωπα. Συμφωνείτε με την ΤΕΒ';

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι, συμφωνούμε

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 612

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), σελ. Π156, γράφει ότι «Σε μερικά ουσιαστικά των κατηγοριών φοιτητής (Ο11) και εργάτης (Ο12) που δηλώνουν αξίωμα, έχουμε και τύπους κλητικής ενικού σε -α, όταν τα ουσιαστικά αυτά χρησιμοποιούνται σε προσφωνήσεις, συνήθως μετά το κύριε: κύριε καθηγητά, διευθυντά, προσωπάρχα, γυμνασιάρχα, λυκειάρχα, επόπτα...» (βλ. φωτ. 1).

– Σε μερικά ουσιαστικά των κατηγοριών φοιτητής (Ο11) και εργάτης (Ο12) που δηλώνουν αξίωμα, έχουμε και τύπους κλητικής ενικού σε -α, όταν τα ουσιαστικά αυτά χρησιμοποιούνται σε προσφωνήσεις, συνήθως μετά το κύριε:

κύριε καθηγητά, διευθυντά, προσωπάρχα, γυμνασιάρχα, λυκειάρχα, επόπτα...

Μέχρι πρόσφατα, οι μοναδικές αποδεκτές κλητικές σε -α ήταν όσες μαρτυρούνταν ρητώς στα αποδεκτά μας βοηθήματα, ήτοι: ΑΛΥΤΑΡΧΑ, ΑΥΛΑΡΧΑ, ΒΟΥΛΕΥΤΑ, ΓΕΝΑΡΧΑ, ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΑ, ΔΕΣΠΟΤΑ, ΔΙΕΥΘΥΝΤΑ, ΔΙΚΑΣΤΑ, ΔΙΟΙΚΗΤΑ, ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΑ, ΕΝΩΜΟΤΑΡΧΑ, ΕΠΙΤΕΛΑΡΧΑ, ΕΠΟΠΤΑ, ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΡΧΑ, ΚΑΘΗΓΗΤΑ, ΚΑΝΑΛΑΡΧΑ, ΛΕΣΧΙΑΡΧΑ, ΛΙΜΕΝΑΡΧΑ, ΛΥΚΕΙΑΡΧΑ, ΜΙΝΤΙΑΡΧΑ, ΜΟΝΑΡΧΑ, ΝΟΜΑΡΧΑ, ΟΜΑΔΑΡΧΑ, ΠΑΙΔΟΤΡΙΒΑ, ΠΑΤΡΙΑΡΧΑ, ΠΛΑΝΗΤΑΡΧΑ, ΠΛΩΤΑΡΧΑ, ΠΡΕΣΒΕΥΤΑ, ΠΡΟΣΩΠΑΡΧΑ, ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΑ, ΣΧΟΛΑΡΧΑ, ΣΩΜΑΤΑΡΧΑ, ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΑ, ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΑ, ΤΟΜΕΑΡΧΑ, ΥΠΑΣΠΙΣΤΑ, ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΑ, ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΑ, ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΑ, ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΡΧΑ.

Ωστόσο, με την πρόσφατη γνωμοδότηση του ΤΕΓ στο ερώτημα Νο 592 και με το επακόλουθο πόρισμα που συντάχθηκε από την «δευτεροβάθμια τριμελή επιτροπή α' φάσης» καθίστανται πλέον αποδεκτές και οι κλητικές ΔΑΣΑΡΧΑ, ΕΘΝΑΡΧΑ, ΘΙΑΣΑΡΧΑ, ΙΕΡΑΡΧΑ, ΤΕΤΡΑΡΧΑ, ΤΟΠΑΡΧΑ, ΧΟΡΑΡΧΑ, ΑΡΧΗΓΕΤΑ, ΑΦΕΤΑ, ΔΙΑΙΤΗΤΑ, ΕΙΣΗΓΗΤΑ, ΕΥΕΡΓΕΤΑ, ΕΦΕΤΑ, ΗΓΕΤΑ, ΛΟΓΟΘΕΤΑ, ΝΟΜΟΘΕΤΑ, ΥΦΗΓΗΤΑ, τα οποία θεωρείται ότι δηλώνουν αξίωμα, χωρίς να μαρτυρούνται σε κάποιο βοήθημα.

Η τριμελής επιτροπή β' φάσης (ΤΕΒ') προβληματίζεται όμως γύρω από το αν αποτελούν ή όχι αξίωμα και τα εξής ουσιαστικά: αεροδίκης, ιεροδίκης, σμηνίτης,

ανακριτής, γυμναστής, ελεγκτής, εξεταστής, σιτιστής. Σας παρακαλούμε να ψηφίσετε για το καθένα ξεχωριστά, με 8 διαφορετικές ψήφους.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Τα αεροδίκης, ιεροδίκης, σμηνίτης, ανακριτής, σιτιστής αποτελούν αξίωμα, ενώ τα γυμναστής, ελεγκτής, εξεταστής όχι. Επομένως **ΝΑΙ** μόνο στα **ΑΕΡΟΔΙΚΑ, ΙΕΡΟΔΙΚΑ, ΣΜΗΝΙΤΑ, ΑΝΑΚΡΙΤΑ, ΣΙΤΙΣΤΑ.**

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 613

Το Τμήμα Λεξικού έχει καταρτίσει μία λίστα με κλιτικούς τύπους που αποτελούν αιτιατικές πληθυντικού αρχαιοκλιτών ουσιαστικών και επιθέτων. Η γραμματική ορθότητα του αρχείου έχει ελεγχθεί από την φιλόλογο του Τμήματος Λεξικού Λένα Αποστολίδου. Σύμφωνα με το ΤΛ «η λογική για τη σύνταξη του αρχείου είναι απλή: εφόσον για κάποιες περιπτώσεις ακολουθούμε τα κλιτικά παραδείγματα της Γραμματικής Οικονόμου, θα πρέπει να τα ακολουθούμε και στις 4 πτώσεις (εξαιρούμε την δοτική που δεν είναι πλέον δόκιμη και τον δυικό αριθμό που επίσης δεν έχει διασωθεί στις μέρες μας)».

Τους εν λόγω τύπους αιτιατικής πληθυντικού μπορείτε να τους δείτε αναλυτικά στην παρακάτω φωτ. 1:

ΑΓΥΙΟΠΑΙΔΑΣ	ΓΛΑΥΚΟΠΙΔΑΣ	ΙΑΣΠΙΔΑΣ	ΝΕΗΛΥΔΑΣ	ΣΚΥΛΑΚΑΣ
ΑΘΗΝΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΓΥΜΝΑΣΙΟΠΑΙΔΑΣ	ΙΝΔΟΡΙΝΘΑΣ	ΝΟΜΟΘΕΤΙΔΑΣ	ΣΚΩΠΑΣ
ΑΙΓΟΠΟΔΑΣ	ΔΑΣΥΠΟΔΑΣ	ΙΧΩΡΑΣ	ΞΕΝΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΣΜΙΛΑΚΑΣ
ΑΛΩΠΕΚΑΣ	ΔΕΞΙΟΤΕΧΝΙΔΑΣ	ΙΧΩΡΕΣ	ΟΙΑΚΑΣ	ΣΤΙΛΒΑΔΑΜΑΝΤΑΣ
ΑΜΗΤΟΡΑΣ	ΔΗΜΟΤΙΔΑΣ	ΙΧΩΡΩΝ	ΟΙΝΟΠΟΤΙΔΑΣ	ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΔΑΣ
ΑΜΠΩΤΙΔΑΣ	ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΔΑΣ	ΚΑΤΑΣΧΕΤΙΔΑΣ	ΟΙΝΟΦΛΥΓΑΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΔΑΣ
ΑΝΑΛΚΙΔΑΣ	ΔΟΤΙΔΑΣ	ΚΟΛΕΓΙΟΠΑΙΔΑΣ	ΟΜΦΑΚΑΣ	ΤΕΤΤΙΓΑΣ
ΑΝΤΙΚΛΙΜΑΚΑΣ	ΔΡΑΠΕΤΙΔΑΣ	ΚΟΜΨΟΤΕΧΝΙΔΑΣ	ΟΦΕΙΛΕΤΙΔΑΣ	ΤΟΡΕΑΣ
ΑΠΑΙΔΑΣ	ΕΘΝΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΚΤΗΝΟΒΑΤΙΔΑΣ	ΟΦΙΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΤΡΙΑΚΟΝΤΟΥΤΙΔΑΣ
ΑΠΑΞΑΠΑΝΤΑΣ	ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΛΑΘΡΕΠΙΒΑΤΙΔΑΣ	ΠΑΙΔΑΣ	ΤΥΠΟΛΑΤΡΙΔΑΣ
ΑΠΑΤΟΡΑΣ	ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΛΑΧΕΙΟΠΩΛΙΔΑΣ	ΠΑΛΙΜΠΑΙΔΑΣ	ΥΔΡΟΓΝΩΜΟΝΑΣ
ΑΠΟΔΑΣ	ΕΝΟΡΙΤΙΔΑΣ	ΛΕΟΝΤΙΔΕΑΣ	ΠΑΝΤΑΝΑΚΤΑΣ	ΥΔΡΟΛΑΙΛΑΠΑΣ
ΑΡΝΗΣΙΠΑΤΡΙΔΑΣ	ΕΠΗΛΥΔΑΣ	ΛΕΥΚΟΤΡΙΧΑΣ	ΠΑΤΡΙΔΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΥΔΡΟΠΕΠΟΝΑΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΕΠΙΚΡΑΝΙΤΙΔΑΣ	ΛΥΚΙΔΕΑΣ	ΠΕΡΙΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	ΥΠΝΟΒΑΤΙΔΑΣ
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΙΔΑΣ	ΕΠΟΠΑΣ	ΜΑΙΣΤΟΡΑΣ	ΠΟΛΙΤΙΔΑΣ	ΥΡΑΚΑΣ
ΑΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΔΑΣ	ΜΕΣΙΤΙΔΑΣ	ΠΟΛΥΙΣΤΟΡΑΣ	ΦΘΕΙΡΑΣ
ΑΧΑΡΙΤΑΣ	ΕΤΕΡΟΔΗΜΟΤΙΔΑΣ	ΜΕΤΑΛΛΙΤΙΔΑΣ	ΠΡΟΓΑΣΤΟΡΑΣ	ΦΙΛΟΠΟΤΙΔΑΣ
ΒΑΣΙΛΟΜΗΤΟΡΑΣ	ΕΥΧΑΡΙΤΑΣ	ΜΕΤΑΝΑΣΤΙΔΑΣ	ΠΡΟΓΟΝΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΔΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΙΔΑΣ	ΕΥΧΕΤΙΔΑΣ	ΜΥΑΚΑΣ	ΡΑΙΒΟΠΟΔΑΣ	ΧΑΛΚΕΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΙΔΑΣ	ΖΑΧΑΡΕΙΣ	ΜΥΚΤΗΡΑΣ	ΣΚΙΜΠΟΔΑΣ	ΧΕΙΡΟΠΡΑΚΤΟΡΑΣ
ΒΛΑΙΣΟΠΟΔΑΣ	ΗΜΕΡΑΛΩΠΑΣ	ΜΥΡΟΠΩΛΙΔΑΣ	ΣΚΟΛΟΠΑΚΑΣ	ΩΚΥΠΟΔΑΣ
ΒΡΑΔΥΠΟΔΑΣ	ΘΙΑΣΩΤΙΔΑΣ	ΝΑΥΤΟΠΑΙΔΑΣ	ΣΚΟΛΟΠΑΣ	

Η λίστα παραδόθηκε από το ΤΛ στην τριμελή επιτροπή β' φάσης (ΤΕΒ') με την παράκληση να ελέγξει τους κλιτικούς τύπους του αρχείου και να αποφανθεί για την εγκυρότητά τους αφού συμβουλευτεί όπου χρειαστεί τους Όρους Αποδοχής καθώς και το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας.

Η τριμελής επιτροπή β' φάσης (ΤΕΒ') προβληματίζεται έντονα γύρω από το ζήτημα αυτό. Παρατίθενται εδώ στα παρακάτω σχόλια δύο απόψεις των μελών της ΤΕΒ'. Σας παρακαλούμε να διαβάσετε αυτά τα δύο σχόλια και ακολούθως να αποφανθείτε σχετικά με το αν πρέπει οι εν λόγω τύποι να θεωρούνται αποδεκτοί στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ.

«Κρίνοντας τις αιτιατικές των αρχαιοκλιτών ως τύπους των αρχαίων, είναι σωστός ο σχηματισμός τους. Ψάχνοντας, όμως, τα λήμματα από τα οποία προέρχονται, τα περισσότερα από το λεξικό του Μπαμπινιώτη, διαπιστώνουμε ότι τα περισσότερα από αυτά χαρακτηρίζονται ως λόγια ή αρχαιοπρεπή, άρα η πρώτη σκέψη που κάνουμε είναι "δεν είναι αρχαία, επομένως δεν υπάρχει λόγος να ανατρέξουμε στη Γραμματική Οικονόμου". Ο αντίλογος, βέβαια, μπορεί να είναι: "Ο όρος αποδοχής που εφαρμόζουμε για την αναγωγή στη Γραμματική Οικονόμου αναφέρει: αποκλειστικά για αρχαιοκλιτα λήμματα και μόνον εάν για την κλίση τέτοιων λημμάτων δεν βοηθά η νεοελληνική γραμματική." Το επόμενο βήμα είναι να πάμε στην εισαγωγή του ΛΝΕΓ, όπου εντοπίζουμε τις εξής πληροφορίες για την κλίση των λημμάτων: α) 3. Γραμματικές πληροφορίες, 3.2. Πληροφορίες για την κλίση: "Μέσα σε τέτοιες αγκύλες δίδονται γραμματικές πληροφορίες που αναφέρονται στην κλίση ουσιαστικών, επιθέτων, αντωνυμιών και ρημάτων, εφόσον εμφανίζουν μορφολογικό ή τονικό ενδιαφέρον.." (Ε' Έκδοση, σελ. 27). Στο λήμμα ΠΑΛΙΜΠΑΙΣ, για παράδειγμα, υπάρχουν οι εξής πληροφορίες για την κλίση αμέσως μετά το λήμμα: "{παλίμπαϊδ-ος, -α | -ες, παλιμπαϊδων}". Πουθενά δεν γίνεται αναφορά σε αιτιατική πληθυντικού ΠΑΛΙΜΠΑΙΔΑΣ. Και σύμφωνα με αυτά που δηλώνει ο λεξικογράφος στην εισαγωγή του (βλ. παραπάνω), αν θεωρούσε ότι σχηματιζόταν, θα την κατέγραφε. Επομένως, ως αιτιατική πληθυντικού θεωρεί το ΠΑΛΙΜΠΑΙΔΕΣ. β) 3. Γραμματικές πληροφορίες, 3.4. Πρόσθετες γραμματικές πληροφορίες: "Γραμματικές πληροφορίες δίδονται, όταν χρειάζεται, και σε άλλα σημεία του λήμματος... στο τέλος του ερμηνεύματος στον τύπο που ακολουθεί το "Επίσης" (εδώ δεν επαναλαμβάνονται το άρθρο, οι καταλήξεις ή οι συντομογραφίες μερών του λόγου, αν συμπίπτουν με του κυρίου λήμματος)" (Ε' Έκδοση, σελ. 28). Στο λήμμα ΔΗΜΟΤΗΣ, για παράδειγμα, στο οποίο εντάσσεται ως υπολήμμα το ΔΗΜΟΤΙΣ, η μόνη πληροφορία που δίνεται είναι για τον σχηματισμό της γενικής ενικού: "Επίσης: (λόγ.) δημότις (η) {δημότιδος}", για να μας δείξει ότι το ουσιαστικό είναι οδοντικόληκτο. Πουθενά δεν γίνεται αναφορά σε αιτιατική πληθυντικού ΔΗΜΟΤΙΔΑΣ, που είναι τύπος που σίγουρα θα παρουσίαζε μορφολογικό ενδιαφέρον. Και, όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη περίπτωση, σύμφωνα με αυτά που δηλώνει ο λεξικογράφος στην εισαγωγή του, αν θεωρούσε ότι σχηματιζόταν, θα την κατέγραφε. Μήπως, λοιπόν, δεν χρειάζεται να σχηματίσουμε αιτιατικές πληθυντικού γι' αυτά τα ουσιαστικά, παρά μόνον στην περίπτωση των ουσιαστικών που υπήρχαν στα αρχαία και δεν "επιβίωσαν" στις νεότερες φάσεις της ελληνικής γλώσσας παίρνοντας καταλήξεις της νέας ελληνικής; Αν υπάρχει τέτοιας κατηγορίας ουσιαστικό, συμφωνώ. Το ΙΧΩΡ που ανήκει σε αυτά, όταν το αναζητήσουμε στα λεξικά διαπιστώνουμε ότι στην Ε' Έκδοση υπάρχει η παρατήρηση "{χωρ. πληθ.}", αλλά και στο ΛΣΓ δίνει τον σχηματισμό μόνο της γενικής και αιτιατικής ενικού και δεν κάνει καμία αναφορά στις πτώσεις του πληθυντικού. Επίσης, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε αρχαίο το ΒΑΣΙΛΟΜΗΤΩΡ, όταν ο Μπαμπινιώτης δίπλα στο λήμμα βάζει την ένδειξη "(1868)". Και όντως, σύμφωνα με το λεξικό του Κουμανούδη, η πρώτη καταγραφή της λέξης είναι από τον Αριστεΐδη Κυπριανό το 1868. Αυτά όσον

αφορά στα λεξικά του Μπαμπινιώτη. Στο ΛΚΝ και στο ΧΛΝΓ, επειδή, απ' όσο διαπιστώνουμε, δεν δηλώνεται κάτι στην εισαγωγή τους, δεν θα έλεγα όχι στο να κλίνουμε σύμφωνα με τη Γραμματική Οικονόμου τους τύπους που χαρακτηρίζονται ως αρχαιοπρεπείς (βλ. ΧΛΝΓ, το χαρακτηριζόμενο ως αρχαιοπρεπές λήμμα ΑΛΩΠΗΞ μέσα στο λήμμα ΑΛΕΠΟΥ). Και πάλι, όμως, με δυσκολία θα έλεγα ναι... Πραγματικά με προβλημάτισε πολύ όλο αυτό το θέμα...»

«Διάβασα προσεχτικά και με ενδιαφέρον τις παρατηρήσεις της Εύης και παρότι δηλώνω κι εγώ προβληματισμένη σε σχέση με τη μελέτη του Τάκη, θα ήθελα να σημειώσω τα εξής: 1. Τα αρχαιοπρεπή και λόγια είναι συχνά και αρχαιοκλίτα καθώς οι καταλήξεις τους δεν καλύπτονται από κλιτικά παραδείγματα της Νέας Ελληνικής. 2. Αιτιατικές δεν δίνονται σε κανένα λήμμα όπως άλλωστε και οι κλητικές. Ωστόσο σε πάρα πολλές περιπτώσεις οι κλητικές και οι αιτιατικές ενικού έχουν γίνει αποδεκτές έτσι όπως προτείνονται από την Γρ.Οικ. (π.χ. ΔΗΜΟΤΙΝ, ΔΗΜΟΤΙ). Θα ήταν ίσως ανακόλουθο να δεχόμαστε τις καταλήξεις της αιτιατικής και της κλητικής ενικού του Οικονόμου αλλά όχι αυτές της αιτιατικής πληθυντικού. 3.ΙΧΩΡ: στο ΛΣΓ δεν έχουμε κάποιον περιορισμό ως προς τις πτώσεις ή τους αριθμούς. Μπορεί να δίνει τον ενικό αλλά δεν εξαιρεί τον πληθυντικό όπως κάνει σε τόσες άλλες περιπτώσεις. 4. Προσωπικά αυτό που με προβλημάτισε είναι η διαφορά στο άρθρο. Το ΔΗΜΟΤΙΔΑΣ π.χ. ορθώς ακολουθεί το άρθρο "ΤΑΣ" αλλά αυτό το άρθρο στη Νέα Ελληνική έχει αντικατασταθεί από το "ΤΙΣ". Είναι σωστό να πούμε τις δημότιδας? ☺ 5. Στο σημείο αυτό οι Όροι Αποδοχής έτσι όπως είναι διατυπωμένοι μάλλον τις επιτρέπουν αυτές τις αιτιατικές αλλά επιτρέποντας τες απομακρυνόμαστε ακόμα περισσότερο από την περίφημη Νέα Ελληνική η οποία υποτίθεται πως είναι η γλώσσα στην οποία παίζουμε. 6. Επειδή, όπως το βλέπω εγώ τουλάχιστον, ό,τι και να διαλέξουμε είναι επισφαλές, καλύτερα να αποφασίσει το ΤΕΓ και εμείς αν θέλουμε, ας δούμε τι μπορούμε να κάνουμε με τους κανονισμούς έτσι ώστε να περιορίσουμε τις αρχαιούρες.»

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι, να μην είναι αποδεκτοί.